

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**

Υπεύθυνη Ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ
Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΗΓΟΥΝΑΚΗΣ

A1. α)

1. Λάθος (« ἔρχεται Προμηθεύς ἐπισκεψόμενος τήν νομήν»).
2. Σωστό («ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρός αὐτήν κτητήν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι»).
3. Λάθος («ἔδει καί ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς»).

β)

1. Η αντωνυμία «αὐτόν» αναφέρεται στη λέξη «Ἐπιμηθεύς».
2. Η αντωνυμία «αὐτήν» αναφέρεται στο ονομαστικό σύνολο «ἔντεχνον σοφίαν».

B1.

Ο Προμηθέας και ο Επιμηθέας ήταν Τιτάνες, γιοι του Ιαπετού και της Ωκεανίδας Κλυμένης. Μετά την δημιουργία των θνητών όντων από τους θεούς ο Επιμηθέας ανέλαβε να μοιράσει εφόδια στα ζώα και στον άνθρωπο και ο Προμηθέας να κάνει την τελική επιθεώρηση. Όσον αφορά, λοιπόν, τα ζώα η μοιρασιά που έκανε ο Επιμηθέας ήταν σοφή, αφού πέτυχε την αντισταθμιστική και ισόρροπη κατανομή εφοδίων για τη διαίωνιση όλων των ειδών. Ο Επιμηθέας ήταν σε θέση να επινοήσει, όχι όμως και να προνοήσει. Η επινοήση ως πράξη του νου επέτρεψε στον Επιμηθέα να μοιράσει εφόδια και να εξισορροπήσει αντιθέσεις ανάμεσα στα ζωικά είδη. Επρόκειτο όμως για μονομερή πράξη του νου, από την οποία έλειπε η κατανόηση, αναγκαία για να προκύψει η δυνατότητα της πρόνοιας, της προβλεπτικότητας. Ο Επιμηθέας είναι αυτός που, όπως δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις ἐπί + μῆδος), σκέφτεται μετά την εκτέλεση μιας ενέργειας και βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειές της. Είναι «ἀμαρτίνοος» ή «ὀψίνοος». Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε αστόχαστο, απερίσκεπτο, επιπόλαιο, παρορμητικό. Στον μύθο του Πρωταγόρα παρουσιάζεται λόγω απρονοησίας να εξαντλεί όλα τα εφόδια στα ζώα και να αφήνει τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο («τόν δέ ἄνθρωπον γυμνόν τε καί ἀνυπόδητον καί ἄστρωτον καί ἄοπλον»). Ο Πρωταγόρας, για να δηλώσει ακριβώς αυτά τα γνωρίσματα του χαρακτήρα του Επιμηθέα, χρησιμοποιεί ένα σχήμα λιτότητας («οὐ πάννυ τι σοφός ἦν ὁ Ἐπιμηθεύς»). Επιπλέον, ο Επιμηθέας κατέστη υπεύθυνος για την τιμωρία του Προμηθέα από τον Δία («Προμηθεά δέ δι' Ἐπιμηθεά ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν»).

Από την άλλη, ο Προμηθέας επιθεωρώντας το έργο του αδελφού του αντιλαμβάνεται ότι ο άνθρωπος απέμεινε γυμνός και ξυπόλητος και χωρίς στρωσίδια και χωρίς όπλα («γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον»), ον χωρίς δυνατότητα αυτο-υπεράσπισης, τη στιγμή μάλιστα που πλησίαζε η καθορισμένη μέρα της εξόδου του προς το φως. Αποφασίζει, λοιπόν, να μπει κρυφά στο εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου και να κλέψει την «ἔντεχνον σοφίαν» και τη φωτιά που θα βοηθούσαν τον άνθρωπο στην επιβίωση και εξέλιξή του («κλέπτει Ηφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί»). Τα δώρα του Προμηθέα συνετέλεσαν στο να αποκτήσει ο άνθρωπος «τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν», χρήσιμες δηλαδή γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα ἔμβια ὄντα. Ο Πρωταγόρας, όμως, θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, («τῷ δέ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκ ἔτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»), αλλά με την πράξη κλοπῆς περιορίστηκε στο δώρο της τεχνολογίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Επομένως, ο Προμηθέας είναι αυτός που, όπως δηλώνει και το όνομά του (σύνθετο από τις λέξεις πρὸ + μῆτις = σκέψη), σκέφτεται πριν κάνει κάτι, σταθμίζει τις συνέπειες και έπειτα προβαίνει σε πράξεις. Αποκαλείται σοφώτατος των Τιτάνων, «αἰολόμητις», βοηθός του Δία. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε προνοητικό, διορατικό, σώφρονα, συνετό, προσεκτικό και ευεργέτη του ανθρώπου αφού τον βοήθησε να αναπτύξει πολιτισμό και να εξελιχθεί.

B2.

μερίδιο : είμαρμένη

κλεψύδρα : κλέπτει

υποχώρηση: ἐνεχώρει

ανεξιτήλος : ἐξιέναι/ εἰσελθεῖν/ εἰσέρχεται

λαθρεπιβάτης : ἔλαθεν

B3.

1. Λάθος.
2. Σωστό.
3. Λάθος.
4. Λάθος.
5. Σωστό.

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος

B4. Στον κοσμογονικό του μύθο ο Πρωταγόρας παρουσιάζει τη γένεση του κόσμου ως θεϊκή δημιουργία. Οι θεοί έπλασαν τα θνητά ὄντα αλλά ο Επιμηθέας ανέλαβε τη διανομή ιδιοτήτων σε αυτά και ο Προμηθέας την επιθεώρηση του έργου του αδερφού του. Ο Επιμηθέας με τον τρόπο που κατένειμε τις ιδιότητες στα ζώα κατάφερε να φέρει την ισορροπία στη φύση, όμως, εξαιτίας της απρονοησίας του σπατάλησε όλες τις ιδιότητες στα ζώα («Επιμηθεύς ἔλαθεν αὐτόν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα») αφήνοντας τον άνθρωπο «ἀκόσμητον» και απροστάτευτο.

Αυτή την εικόνα, λοιπόν, αντίκρουσε ο Προμηθέας ερχόμενος να επιθεωρήσει τη διανομή των ιδιοτήτων, τον άνθρωπο «*γυμνόν τε καί ἀνυπόδητον καί ἄστρωτον καί ἄοπλον*». Σε αντίθεση, λοιπόν, με τα άλλα ζώα που είχαν εφοδιαστεί με όπλα και ιδιότητες, ο άνθρωπος παρέμενε χωρίς όπλα, χωρίς στρωσίδια, χωρίς υποδήματα, ον χωρίς δυνατότητα αυτο-υπεράσπισης, τη στιγμή μάλιστα που πλησίαζε η καθορισμένη μέρα της εξόδου του προς το φως.

Με παρόμοιο τρόπο περιγράφεται η κατάσταση των πρώτων ανθρώπων στο παράλληλο κείμενο. Το ανθρώπινο γένος βρισκόταν σε υποδεέστερη θέση από τα ζώα, καθώς δε διέθεταν δυνατότητες αυτουπεράσπισης («*επιτιθέμενοι από τα άγρια θηρία, ένιωσαν την ανάγκη να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον*») και δυσκολεύονταν στην εξεύρεση τροφής στρεφόμενοι σε «*καρπούς των δέντρων που γεννιούνται χωρίς καλλιέργεια*». Η καθημερινότητά τους παρουσιάζεται σχεδόν με τις ίδιες εκφράσεις «*οι πρώτοι άνθρωποι οδηγήθηκαν σε μια άθλια ύπαρξη, ήταν γυμνοί, άστεγοι*», όπως και στον μύθο του Πρωταγόρα «*ἄνθρωπον γυμνόν τε καί ἀνυπόδητον καί ἄστρωτον καί ἄοπλον*». Τέλος, γίνεται αναφορά στην απουσία της φωτιάς και των ωφελειών της από τη ζωή των πρώτων ανθρώπων, κάτι που αναπόφευκτα δημιουργούσε αξεπέραστα προβλήματα στον βιοπορισμό και την επιβίωσή τους («*για τον λόγο αυτό πολλοί χάνονταν το χειμώνα και από το ψύχος και από την έλλειψη τροφής*»).

Γ1. Το σώμα, αφενός, του Αχιλλέα το μετέφερα εγώ, κρατώντας το, αφετέρου τα όπλα αυτός εδώ, γνωρίζοντας καλά ότι οι Τρώες δεν ήθελαν να αποκτήσουν περισσότερο τα όπλα αλλά τον νεκρό. Γιατί, αν απ' τη μια γίνονταν κύριοι του νεκρού, και θα κακοποιούσαν το σώμα και θα έπαιρναν (αποκτούσαν) τα λύτρα για τον Έκτορα τα όπλα, όμως, αυτά δεν θα τα αφιέρωναν στους θεούς, αλλά θα τα έκρυβαν, επειδή φοβούνταν αυτόν εδώ τον έξοχο άνδρα, ο οποίος και πρωτύτερα είχε ατιμάσει (διαπράξει ασέβεια) τη νύχτα το άγαλμα της θεάς και το επιδείκνυε στους Αχαιούς, σαν να είχε πράξει κάτι ωραίο.

Γ2. Στο τέλος του αποσπάσματος ο Αίας προβάλλει την αξίωση να πάρει τα όπλα του Αχιλλέα, για να τα δώσει πίσω στους φίλους («*ἀξιῶ λαβεῖν, ἴν' ἀποδῶ τὰ ὅπλα τοῖς φίλοις*»), ενώ ο Οδυσσεύς, για να τα πουλήσει, επειδή δεν θα τολμούσε να τα χρησιμοποιήσει («*οὗτος δὲ ἴν' ἀποδῶται, ἐπεὶ χρῆσθαί γε αὐτοῖς οὐκ ἂν τολμήσειε*»). Ο Αίας θεωρεί ότι ο Οδυσσεύς είναι δειλός και δεν θα χρησιμοποιούσε τα ξακουσμένα όπλα του Αχιλλέα, ξέροντας ότι τα όπλα φανερώνουν την δειλία εκείνου που τα χρησιμοποιεί («*δειλὸς γὰρ οὐδεὶς ἂν ἐπισήμοις ὅπλοις χρήσαιτο, εἰδῶς ὅτι τὴν δειλίαν αὐτοῦ ἐκφαίνει τὰ ὅπλα*»).

Γ3α. τῷ σώματι, τῷ Ἐκτορι, τῷ ἀνδρὶ, τῷ ἀγάλματι.

Γ3β.

ἐκράτησαν : κράτει

παρήσαν : παρέσται

τούτῳ : ταύτη

τις : τισί

λέγοντι : εἶπέ

ἐπισήμοις : ἐπισημοτέρω

Γ4α.

νῦν : επιρρηματικός προσδιορισμός χρόνου στο ρήμα «ἄπεισι».

τοῦ Ἀχιλλέως: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική κτητική στο «σῶμα».

ἐπιστάμενος: αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο «ἐγώ», ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο «ἐκόμισα».

τοῦ νεκροῦ : αντικείμενο του απαρεμφάτου «κρατῆσαι».

λαβεῖν: ἀναρθρο τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα «ἀξιῶ» .

Γ4β.

ΥΠΟΘΕΣΗ : εἰ ἐκράτησαν (εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου)

ΑΠΟΔΟΣΗ : ἄν ἐκομίσαντο (δυνητική οριστική)

εἶδος : ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

ΥΠΟΘΕΣΗ: εἰ κρατήσαιεν/κρατήσειαν

ΑΠΟΔΟΣΗ: ἐκομίσαντο (ἄν)

εἶδος : ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος